

МЕНИНГ ОРЗУИМДАГИ ТИКУВЧИЛИК УСТАХОНАСИ**Дуал таълим тизими учун пойдевордир!****Нилуфар Худойбердиева,****Шаҳрисабз давлат педагогика институтининг Таълим тарбия назарияси ва методикаси(технологик таълим) йўналиши магистранти**

Дуал тизимида касб-хунар таълими берувчи корхоналарнинг ҳамкорлари касб-хунар мактаблари ҳисобланади. Касб-хунар мактабда ўқувчилар танлаган касби бўйича зарур назарий билимларни олади. Бундан ташқари касб-хунар мактаби амалий машғулотларни тўлдириб боради. Мисол учун: мактабнинг ўқув устахонасида автомобилнинг тузилишини кўрсатиш мумкин. Бундан ташқари, касб-хунар мактаби немис тили, сиёсатшунослик, диншунослик ва жисмоний маданият каби умумтаълим фанларни ўқитади. Кўпгина касбларни эгаллаш учун инглиз тили ҳам ўқитилади.

Касб-хунар мактаби тўлиқсиз ўқув ҳафталик мажбурий давлат ўқув муассасаси ҳисобланади. Касб-хунар мактабига бориш федерал ерларда турли- хил тартибга солинган. Шимолий Рейн-Вестфалия ерида 21 ёшгача бўлган ўқувчилар касб-хунар таълимида ўқишни бошласа, касб-хунар мактабга бориши мажбурий ҳисобланади. Ушбу мажбурият касб-хунар таълимини битиргунгача давом этади. Ўқувчи 21 ёшга тўлиб, касб-хунар таълимида ўқишни бошлаган бўлса, касб-хунар мактабга бориш ҳукуқи ўзида сақланиб қолади. Корхона ўқувчиларни касб-хунар мактабга борганини қайд қилиб боришга мажбур. Уларни мактабга бориши учун барча ишлардан озод қилади. Касб-хунар мактабида дарс жадвали белгиланган тартибда ишлаб чиқилади. Ўқувчилар мактабга ҳафтада бир кундан икки кунгача келади. Баъзи касб-хунар мактабларда блок дарслари ўтилади ва блок дарслар бир неча ҳафта давомида ўтилиши мумкин.

Касб-хунар мактабда ўқиш давомида ўқувчилар ўй вазифаларини ҳар кунлик корхона ва касб-хунар мактабга боришдан ташқари вақтларда бажариши лозим. Касб-хунар мактабига битта касб бўйича етарли миқдорда ўқувчилар келса, касб бўйича синф ташкил этилади. Битта касб бўйича етарли миқдорда ўқувчилар келмаса, ўхшаш касбларни бирлаштириб синф ташкил этилади. Айрим ҳолларда битта синфда турли хил касблар бўйича йиғилган ўқувчилар таълим олади. Кам учрайдиган касблар бўйича битта ер ёки иккита ерлар дажасида битта синф ташкил этилади. Бундай ҳолларда ўқувчилар махсус белгиланган касб-хунар мактабларга блок дарсларини ўқиш учун келади. Корхона кўп миқдорда ўқувчиларни ўқитса, бундай корхоналар ўқувчилари учун алоҳида синфлар ташкил этилади.

Касб-хунар мактабидаги таълим мазмуни. Касб-хунар мактаблари ва касб-хунар таълими берувчи корхоналар таълим бўйича умумий вазифаларни бажаради. Касб-

хунар мактаблари мустақил ўқув юрти ҳисобланади ва касб-хунар таълимидаги бошқа қатнашувчилар билан тенг ҳуқуқли ҳамкор сифатида ҳамкорликда ишлайди.

Касб-хунар мактаблари касб-хунар таълими талабларини кўзда тутган ҳолда ўқувчиларга касбий ва

умумтаълим фанларини ўргатиши лозим. Бундан ташқари касб-хунар мактаблари ерларнинг ҳуқуқий қонун-қоидаларига асосан касбий малака ошириш каби қўшимча вазифаларни ҳам бажариши мумкин.

Бу борадаги ишларни такомиллаштириш мақсадида биз таълим олаётган Шаҳрисабз давлат педагогика институтининг Таълим тарбия назарияси ва методикаси(технологик таълим) йўналиши магистратура босқичида ҳам қатор амалий ишлар йўлга қўйилган. Хусусан, институтнинг Санъатшунослик кафедраси фоесида “Менинг орзуимдаги мактаб устахонаси” лойиҳа макетининг асосий мақсади ҳам профессионал таълимда дуал таълимни амалга оширишдан иборат. Ушбу лойиҳа учун объект мактаб ўқувчилари танлаб олинган бўлса, субъекти корхона ва ишлаб чиқариш цехларининг бевосита иштироки таъминланиши кўзда тутилган. Энг муҳими, ишлаб чиқарувдаги профессионал мастер мактаб ўқувчиларининг билимини цех, ёки ишлаб чиқариш корхонасида эмас, айнан корхонани эслатувчи дуал хонада оширади. Демакки ўқувчи таълимдан ажралмаган ҳолда мактабининг мини цехида профессионал мастердан маҳорат дарсларини тинглайди.

Лойиҳа устида ҳали кўплаб қўшимча ғоя ва таклифларни ўртага ташлаб гуруҳдошларимиз билан янада мукамаллаштиришни мақсад қилганмиз. Энг муҳими, лойиҳамиз тўлиқ камчиликлари бартараф этилиб мукамаллаштирилса, амалиётда мактаб таълими учун энг яхши амалиёт маскани вазифасини бажариши аниқ.